

Kamandar Nəsimov

**Hüquq üzrə Fəlsəfə Doktoru,
Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyətinin üzvü,
Vəkillər Kollegiyasının Fəxri Doktoru**

VƏKİLLİK FƏALİYYƏTİ ZAMANI TƏCRÜBƏDƏ RASTLAŞILAN PROBLEMLƏR

Müdafiə hüququ insanların ən əsas hüquqlarından biridir. Müdafiə hüququ Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, ölkəmizin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq konvensiyalar və digər normativ hüquqi aktlarda öz əksini tapmışdır. Ölkəmizdə müdafiə hüququnun konstitusion əsasları Azərbaycan Respublikasının

Konstitusiyasının 12 və 61-ci maddələrində əks olunub. Belə ki, Konstitusiyanın 12-ci maddəsinə görə, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Konstitusiyanın 61-ci maddəsinə görə isə, hər kəsin yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almaq hüququ vardır. Göründüyü kimi, bu normalar şəxslərin müdafiə hüququnu elan etməklə kifayətlənmir, həm də bu hüququn dövlət tərəfindən təmin edildiyi vurğulanır. Bu konstitusion müddəalar sahəvi qanunvericiliklərdə də öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini elan etdikdən sonra insanların yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almalarının təmin edilməsi üçün hüquq islahatları aparılmış və hazırda bu tendensiya davam etdirilir. Bu mənada müdafiə hüququnun əsasını təşkil edən vəkillik institutu da istisna deyildir. Əsas vəzifələri hər bir şəxsin hüquq və azadlıqlarının, qanunla qorunan mənafeələrinin müdafiə edilməsindən, onlara peşəkar, yüksək keyfiyyətli, vicdanlı hüquqi yardım göstərilməsini təmin etməkdən, vəkillik peşəsinin nüfuzunu yüksəltməkdən ibarət olan Vəkillər Kollegiyasının fəaliyyətini təşkil etmək məqsədi ilə "Vəkillər və vəkillik fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Həmin qanuna müvafiq olaraq Vəkillər Kollegiyasının Nizamnaməsi qəbul edilmişdir. Nəzər saldıqda son dövrdə Vəkillər Kollegiyasının üzvlərinin sayında kütləvi artımın olduğunu görə bilərik. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, hal-hazırda Vəkillər Kollegiyasına üzv olmağa gənclərin marağı artmaqdadır. Biz də öz fəaliyyətimizin uğurlu nəticələri ilə gənclərin vəkilliyə olan maraqlarını daha da artırmalıyıq.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 92.1-ci maddəsinə əsasən, cinayət prosesində müdafiəçi qismində yalnız Azərbaycan Respublikasının ərazisində vəkillik fəaliyyətini həyata keçirmək hüququna malik olan vəkil iştirak edə bilər. Cinayət-prosessual qanunvericilik vəkillər kollegiyasının üzvü olmayan hüquqşünasların cinayət prosesində müdafiəçi qismində iştirak etməsini tamamilə istisna edir. Belə ki, Konstitusiyamızın 61-ci maddəsinin birinci hissəsində təkə hüquqi yardım almaq deyil, məhz yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım almaq hüququ təsbit olunmuşdur. Məhz bu konstitusion norma vəkillər kollegiyasının üzvü olmayan şəxsləri cinayət prosesində müdafiəçi qismində buraxmağı istisna edir.

Vəkillərin öz vəzifələrini həyata keçirməsi üçün həm təkmil qanunlar qəbul edilməli, həm də həmin qanunların işlək mexanizmi olmalıdır. Ölkəmiz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra aparılan hüquq islahatları nəticəsində qanunlarımız təkmilləşməyə başlamışdır. Bununla belə, bəzən qanunlar arasında ziddiyyətlərin olması hansısa normanın praktikada tətbiqinə müəyyən çətinliklər doğurur. Hal-hazırda praktikada vəkillərin öz vəzifələrini həyata keçirib vətəndaşlara yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım göstərmələrində müəyyən çətinliklər qalmaqdadır. Toxunduğumuz mövzu olduqca genişdir. Bu məqalədə vəkillərin praktikada rastlaşdığı belə çətinliklərdən bəziləri barədə qısa formada məlumat verməyə çalışacağıq.

Vəkillərin praktikada üzləşdiyi əsas problemlərdən biri məhkəmə iclas protokolları ilə bağlıdır. Məhkəmə iclasının protokolu müdafiəçi üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Çünki məhkəmənin çıxaracağı yekun qərar üçün əhəmiyyət kəsb edən sübutlar məhkəmə iclasında qiymətləndirilib və məhkəmə iclasının protokolunda əks olunmalıdır. AR CPM-in 124.2.4-cü maddəsinə əsasən protokol sübutlardan biridir. Məhkəmə iclasının protokolu cinayət işinə baxılması zamanı qanunun tələblərinə riayət olunmasını özündə əks etdirən yazılı sənəddir. Məhkəmə iclasının protokolu məhkəmə istintaqı vaxtı sübutların düzgün araşdırılması və qiymətləndirilməsinə imkan verir. Məhkəmə iclasının protokolu ilə bağlı problemlərdən biri budur ki, bəzən hakim yekun hökmdə məhkəmə istintaqı zamanı araşdırılmış və məhkəmə protokolunda əks olunmuş sübutlara deyil ibtidai istintaqın sübutlarına əsaslanır. Həmçinin AR CPM-nin 51.7-ci maddəsinin tələblərinə əsasən, məhkəmə iclasının protokolu məhkəmə iclasına sədrlik edən hakim və məhkəmə iclasının katibi tərəfindən məhkəmə iclası qurtardıqdan sonra 3 gün müddətində imzalanır. Bundan sonra məhkəmə tərəfindən onunla tanış olmaq hüququ olan şəxslərə 3 gün müddətində protokolla tanış olmaq imkanı yaradılır. Müdafiəçi məhkəmə araşdırması zamanı əldə edilən məlumatlardan istifadə etmək istəyirsə gərək özü məhkəmə iclasının qeydiyyatını aparsın. Bütün prosesin müdafiəçi tərəfindən qeydiyyatının aparılması praktiki cəhətdən olduqca çətinidir. Buna görə də hesab edirəm ki, müdafiəçinin yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım göstərməsi, məhkəmə çıxışına daha yaxşı hazırlanması üçün məhkəmə iclasının protokolu ilə məhkəmə çıxışlarından əvvəl tanış olması müdafiə mövqeyinin qurulmasına daha çox töhfə vermiş olar. Gələcəkdə bu barədə cinayət prosessual qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi məqsədəuyğundur.

Digər tərəfdən məhkəmə iclasında araşdırılan bütün məlumatların katib tərəfindən protokolda qeyd edilməsi praktiki cəhətdən mümkün deyil. Bu xüsusi ilə də iştirakçıların sayı, məhkəmə proseslərinin sayı və müddəti çox olan cinayət işlərində mümkünsüz olur. Belə olan halda katib məhkəmə iclasında araşdırılan məlumatların hamısını deyil, müəyyən bir hissəsini protokolda qeyd edə bilər. Ancaq fonoqramdan istifadə edərkən məhkəmə iclasının protokolunu tam tərtib etmək mümkündür. Məhkəmə iclasında səsyazmadan istifadə edilməsinə qanunla icazə verilməsinə baxmayaraq, onun tətbiq olunması üçün şərait yaradılmır. Hesab edirəm ki, fonoqramdan istifadə olunması hakimlərin və məhkəmə iclasının katiblərinin işinin asanlaşdırılması və məhkəmə iclas protokollarının vaxtında və obyektiv tərtib edilməsinə şərait yaradar. Bütün bunlar müdafiəçilərin sübut kimi daha keyfiyyətli protokollara əsaslanmasına səbəb olar. Bunları nəzərə alaraq məhkəmələrdə protokolun aparılması üçün texniki vasitələrdən istifadə olunmasını və müdafiəçinin, həmçinin digər proses iştirakçılarının protokol ilə məhkəmə çıxışlarından əvvəl tanış olmasını yüksək keyfiyyətli hüquqi yardım göstərmək və dövlət ittihamçısının öz çıxışını məhkəmə istintaqı zamanı araşdırılmış sübutlar əsasında qurması üçün məqsədəuyğun hesab edirik.

Təcrübədə vəkillərin ən çox rastlaşdığı problemlə məsələlərdən biri də "saxta" hal şahidləri ilə bağlıdır. Hal şahidi dedikdə, aparılan cinayət işində şəxsi marağı olmayan, öz razılığı əsasında aşkar olunan faktların, onların məzmununun, gedişinin və nəticələrinin təsdiq olunması üçün qanunvericiliklə istintaq hərəkətlərinin aparılmasında iştirak etmək üçün cəlb edilmiş şəxs başa düşülür. Cinayət prosessual qanunvericiliyimiz baxış, axtarış və götürmə, şəxsi axtarış və götürmə istintaq hərəkətlərinin aparılmasında ən azı 2 hal şahidinin iştirakını məcburi hesab edir. Bildiyimiz kimi şəxsiyyətin cəmiyyətdə vəziyyəti, o cümlədən hüquqi statusu təkcə onun müəyyən hüquqlarının olması ilə deyil, həm də onun üzərinə müvafiq vəzifələrin qoyulması ilə səciyyələnir. Bu baxımdan hal şahidinin istintaqın aparılmasında iştirakı sübutların saxtalaşdırılmasının qarşısını almaq, müstəntiqlərin və əməliyyat işçilərinin qeyri-obyektivliyinin qarşısını almaq üçün nəzərdə tutulmuşdur. Əgər hal şahidinin iştirakı ilə keçirilən istintaq hərəkətlərinin tam və obyektiv aparılmasına, habelə həmin istintaq hərəkətləri nəticəsində əldə edilən sübutlarla əlaqədar şübhələr yaranarsa, hal şahidləri şahid qismində çağırılıb məhkəmədə dindirilə bilər. Bu zaman hal şahidinin prosessual vəziyyəti dəyişir və şahidin Cinayət Prosessual Məcəlləsində

nəzərdə tutulmuş hüquq və vəzifələrinə malik olur.

Cinayət prosesual qanunvericiliyə əsasən, hal şahidi şəxsi marağı olmayan şəxs olmalıdır. Təəssüf ki, praktikada bir çox hallarda hal şahidlərinin formallığı, eyni bir şəxsin bir neçə cinayət işlərinə hal şahidi kimi cəlb olunması, “növbətçi hal şahidləri”ndən istifadə olunması baş verir. Faktiki olaraq bəzi “hal şahidləri” göstərdikləri “xidmət” müqabilində əməliyyat və istintaq orqanlarının vəzifəli şəxslərindən “haqq” alırlar. Buna görə də əksər hallarda hal şahidinin məhkəmədə şahid qismində dəvət olunub dindirilməsi məsələsi ortaya çıxır. Belə ki, əksər hallarda hal şahidləri istintaq zamanı eyni ifadələr verirlər. Qeyd etdiyimiz kimi hal şahidləri məhkəmədə dindirilən zaman şahidin hüquq və vəzifələrinə malik olurlar. Bu zaman hakim tərəfindən şahidə AR CM-nin 297 və 298-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş bilə-bilə yalan ifadə vermə və ifadə verməkdən imtina etməyə görə məsuliyyət daşımaları barədə iltizam elan olunur. Bir çox hallarda hal şahidinin formallığı, işdə marağının olması, hal şahidinin müstəntiqin, təhqiqatçının, əməliyyatçının “adamı” olması məhkəmədə açıq-aşkar görünür. Hal şahidlərinin belə formallığı istintaqda arxayınlıqla nöqsanlar etmələrinə səbəb olur. Bununla bağlı praktikada rastlaşdığımız bir məsələyə diqqət yetirək. Səlifov Müşviq Nəriman oğlunun AR CM-nin 182.3.1 və 228.1-ci maddələri ilə təqsirləndirilməsinə dair cinayət işi üzrə keçirilən məhkəmə istintaqı zamanı iş üzrə şahid qismində dindirilən onun tutulması zamanı əməliyyat qrupunun rəhbəri Əzimov Seyfulla Səttar oğlu və hal şahidi Nəbiyev Fərrux Məsul oğlu məhkəməyə düzgün ifadə vermək barədə iltizamı imzalasalarda, açıq-aşkar yalan, həqiqətə uyğun olmayan ifadələr vermişlər. Belə ki, məhkəmədə dindirilən zaman Əzimov göstərmişdir ki, təsadüfən rast gəldiyi Nəbiyev Fərrux Məsul oğlu və Həsənov Nizami Müseyib oğlunu hal şahidi qismində işə cəlb etmişdir və əvvəllər onları tanımamışdır. O, Müşviq Səlifovun üzərində axtarış apardığı zaman ondan odlu silah aşkar etmişdir və hal şahidlərinin iştirakı ilə bu barədə protokol tərtib etmişdir. Şahid Nəbiyev Fərrux Məsul oğlu eyni məzmununda, əzbərləmiş kimi, ifadə verərək göstərmişdir ki, əvvəllər heç vaxt nə Əzimovu görmüş, nə Həsənovu görmüş, nə də nə vaxtsa hal şahidi olmuşdur. Nəbiyevin ifadələrinin əsas məzmunu ondan ibarət olub ki, o düz adamdır və yalan şahidlik etməklə heç bir arası yoxdur. Müşviq Səlifovun üzərindən odlu silahın çıxmasını göstərən bu şəxs məhkəmədə özünü tam ifşa etmiş və onun məhkəmədə yalan ifadə verməsi tam sübuta yetirilmişdir. Müdafiə tərəfinin məhkəməyə təqdim etdiyi məhkəmə hökmlərindən və istintaq protokollarından aydın olurdu ki, Nəbiyev Fərrux Məsul oğlu və Həsənov Nizami Müseyib oğlu uzun müddətdir ki, əməliyyatçı Əzimov Seyfulla Səttar oğlu ilə sıx əməkdaşlıq edib, onun keçirdiyi əməliyyatlarda növbətçi hal şahidi qismində çıxış ediblər. Belə ki, Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 13 iyun 2005-ci il tarixli Quliyev Xaliq Əkbər oğlu və Bağırov Şahmar Nəcəf oğlunun barəsində hökmündə adıçəkilən şəxslərin adları hal şahidi qismində keçir. Bu işdə sübut kimi qəbul edilmiş 07 mart 2005-ci il tarixli protokol tərtib olunmuş və orada bu hal şahidlərinin adları göstərilmişdir. Protokolda S.Əzimovun da adı protokolu tərtib edənlər siyahısında qeyd olunur. Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 28 iyul 2005-ci il tarixli Həşimov Elbrus Allahverdi oğlu və Turabov İlham Qurbanxan oğlu barəsində hökmdə eyniliklə bu şəxslər, yəni Nəbiyev Fərrux Məsul oğlu və Həsənov Nizami Müseyib oğlu hal şahidi qismində göstərilmişlər və işə əlavə olunmuş Seyfulla Səttar oğlu Əzimov tərəfindən tərtib olunmuş 18 mart 2005-ci il tarixli protokolda eyni şəxslərin adları hallandırılır. Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 17 fevral 2005-ci il tarixli Abdullayev Fəxrəddin Mirlətif oğlunun barəsində hökmündə də Nəbiyev Fərrux Məsul oğlunun adı çəkilir və 21 dekabr 2004-cü il tarixli protokolda o, hal şahidi qismində keçir. Bütün bu mötəbər sübutlara baxmayaraq məhkəmə bu faktlara qiymət verməyib. Bu şəxslərlə bağlı bütün sübutların iş materialından xaric olunması ilə əlaqədar verilmiş vəsatət təmin edilməmişdir. Məhkəmə həmin iş üzrə 07.10.2005-ci il tarixli (İş N- 0795/05) çıxarılmış hökmün 55-ci səhifəsində göstərilən məsələyə qiymət verərkən qeyd etmişdir ki: *“O ki qaldı müdafiəçilər tərəfindən məhkəmə iclasında təqdim edilmiş istintaq protokollarına və məhkəmə hökmlərinə, məhkəmə hesab edir ki, bu iş üzrə hal şahidi kimi iştirak etmiş F.Nəbiyev və*

N.Həsənovun ayrı cinayət işlərində hal şahidi kimi iştirak etmələri faktı özü-özlüyündə M.Səlifovun üzrərində silahın tapılmasını inkar etmir."

Bəzi hallarda da əməliyyat və ibtidai istintaqı aparan əməkdaşlar tərəfindən öz qanunsuz əməllərini ört-basdır etmək məqsədi ilə hal şahidlərinin iştirakı zəruri olmayan istintaq hərəkətlərində belə hal şahidlərindən "istifadə" edirlər. Oxşar hal Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin İstintaq idarəsi tərəfindən aparılan Vüsal Məmmədov barəsində olan cinayət işi üzrə baş vermişdir. Həmin iş üzrə hal şahidləri istintaqa dəvət edilməmiş və ifadə vermədikləri halda istintaq hal şahidinin dindirmə protokolları tərtib edib və hal şahidlərinin əvəzinə saxta imzalar atmışdır. Nəticədə, göstərilən hal və istintaq orqanının digər pozuntuları məhkəmədə sübuta yetirilmiş və təqsirləndirilən şəxs barəsində bəraət hökmü çıxarılmışdır. Həmin bəraət hökmü digər məhkəmə instansiyaları tərəfindən dəyişdirilmədən saxlanılmışdır. Hal şahidlərinin belə formallığının aradan qaldırılmasında məhkəmələrin rolu böyük ola bilər. İstintaqda formal iştirakları sübut olunan hal şahidləri barədə cinayət işlərinin başlanması, belə hal şahidlərindən istifadə edən əməkdaşlar barədə müvafiq tədbirlərin görülməsi belə formallığı aradan qaldıra bilər. Həmçinin hal şahidlərinə məhkəmədə ifadə verən zaman iltizamın elan olunması formal xarakter daşıyamalıdır. Belə olan halda istintaq hərəkətlərində hal şahidlərinin iştirakının effektivliyi, zərurət halında isə şahid qismində məhkəmədə verdikləri ifadələrin dəyərliyini təmin edir. Azərbaycan Respublikası Konsititusiyasının əsas insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqlarından bəhs edən 3-cü fəslin 63-cü maddəsinin I bəndinə əsasən hər kəsin təqsirsizlik prezumpsiyası hüququ vardır. Cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən hər bir şəxs, onun təqsiri qanunla nəzərdə tutulan qaydada sübuta yetirilməyibsə və bu barədə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü yoxdursa, təqsirsiz sayılır. Həmin maddənin V bəndində göstərilmişdir ki, Məhkəmənin hökmü olmasa kimsə cinayətdə təqsirli sayıla bilməz. "İnsan hüquqları və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, cinayət törətməkdə ittiham olunan hər kəs onun təqsiri qanun əsasında sübut edilənədək təqsirsiz hesab edilir. Bir çox hallarda cinayət işləri başlanan zaman və istintaqın gedişində hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən birgə bəyanatlar verilir. Belə bəyanatlar zamanı bir çox hallarda şəxsin təqsirliliyini müəyyən edən formada səsləndirilir. Oxşar bəyanat hüquqlarını müdafiə etdiyim Quba rayon bələdiyyəsinin sədri Elxan Əliyev barəsində də verilmişdir. 29 mart 2012-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun və Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətləri 01 mart 2012-ci il tarixdə Quba şəhərində baş vermiş məlum hadisə ilə bağlı birgə məlumat yaymışlar. Həmin məlumatda göstərilmişdir ki, "...*Hadisələrin baş vermə səbəblərinin müəyyən edilməsi istiqamətində aparılan istintaq araşdırmaları göstərmişdir ki, Quba Şəhər Bələdiyyəsinin və rayon bələdiyyələr şurasının sədri Elxan Əliyev 2011-ci il noyabrın 22-də keçirilən müşavirədə videoçəkiliş apararaq "Xəyal" müstəqil teleradio şirkətinin icraçı direktoru Vüqar Qonaqovdan icra hakimiyyətinin başçısı Rauf Həbibovun çıxışının qısaldılmış variantını hazırlamağı xahiş etmiş və bunun müqabilində ona 140 manat ödəmişdir. Vüqar Qonaqovun tapşırığı ilə şirkətin baş redaktoru Zaur Quliyev və montajçısı İslam Aslanov tərəfindən icra başçısının rayonun bəzi sakinlərinin qanunsuz hərəkətləri barədə söylədiyi fikirlərin ardıcılığı pozulmaqla, ayrı-ayrı sözləri vətəndaşlarda hiddət doğuran məzmununda birləşdirilməklə süjet hazırlanmışdır. Həmin videomaterial 2011-ci il dekabrın 18-də kompakt diskdə Vüqar Qonaqova təqdim olunmuş və o, diski Elxan Əliyevə vermişdir... ..Zakir Məmmədov, habelə Quba Şəhər Bələdiyyəsinin və rayon bələdiyyələr şurasının sədri Elxan Əliyev, "Xəyal" müstəqil teleradio şirkətinin icraçı direktoru Zaur Quliyev və baş redaktoru Vüqar Qonaqov Cinayət Məcəlləsinin 233-cü (ictimai qaydanın pozulmasına səbəb olan hərəkətləri təşkil etmə) və 309-cu (vəzifə səlahiyyətlərini aşma) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilmişdir. Cinayət işi üzrə istintaq hərəkətləri və əməliyyat-axtarış tədbirləri davam etdirilir".*

Bununla bağlı, Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun və Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətlərinin 01 mart 2012-ci il tarixdə Quba şəhərində baş vermiş məlum hadisə ilə bağlı 29 mart 2012-ci il tarixdə yaydıqları birgə məlumatı hüquqlarını müdafiə etdiyim təqsirləndirilən

şəxs Əliyev Elxan Abbasqulu oğlunun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasında, Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsində nəzərdə tutulan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına səbəb olduğu üçün qanunsuz hesab olunması barədə məhkəməyə şikayət verilmişdir. Lakin şikayət məhkəmədə öz müsbət həllini tapmamışdır.

Bu cür bəyanatlar istintaqın sonrakı gedişinə də təsir göstərir. Belə ki, istintaqın sonrakı gedişində necə olur olsun verilmiş bəyanatın sübut olunmasına cəhd edilir. Əksər hallarda işin sonrakı mərhələsində tərtib olunmuş ittiham aktları və məhkəmə qərarları verilmiş bəyanatlara uyğun olur. Azərbaycanı Avropa Məhkəməsində təmsil edən hakim Xanlar Hacıyev də öz müsahibələrinin birində bildirmişdir ki, *“bəzən hüquq-mühafizə orqanları istintaqın gedişatı ilə bağlı cəmiyyətə məlumatı elə şəkildə verirlər ki, artıq insanın təqsirlilik məsələsini həll etmiş olurlar. Hələ onu demirəm ki, bəzən ayrı-ayrı hüquq-mühafizə orqanları birləşib bir bəyanat verirlər. Bunun özü də hüquqi tərəfdən sual doğurur. Ona görə ki, prosesual baxımdan, konstitusion baxımdan hər bir hüquq-mühafizə orqanının öz funksiyası var. Əgər bu hüquq-mühafizə orqanlarının biri axtarıla məşğuldursa və digəri ona nəzarət edirsə, onların birləşib istintaq barədə məlumat verməsi mənca sual doğurur”*.

Hesab edirəm ki, hüquq-mühafizə orqanları bu cür bəyanat verərkən çalışmalıdırlar ki, sözlər elə seçilsin ki şəxslərin təqsirsizlik məsələsi yuxarıda göstərilən formada, əvvəlcədən həll olunmasın. AR CPM-nin 142-ci maddəsinə əsasən, cinayət təqibi üzrə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü cinayət təqibi üzrə icraatda həm müəyyən olunmuş hallara, həm də onların hüquqi qiymətinə görə təhqiqatçı, müstəntiq, prokuror və ya məhkəmə üçün məcburidir. Praktikada bəzi hallarda bununla da bağlı müdafiəçilərin işində çətinlik yaranır. Belə ki, hüquqlarını müdafiə etdiyim Elxan Əliyevin təqsirləndirilən şəxs kimi cəlb olunduğu cinayət işindən 3 cinayət işi ayrılaraq məhkəməyə göndərilmişdir. Elxan Əliyevin təqsirləndirilən şəxs kimi cəlb olunduğu işdə məhkəmə istintaqı başlayarkən artıq digər 3 iş barədə hökmlər çıxmışdır. Həmin hökmlərin "müəyyən etdi" hissəsində göstərilmişdir ki, guya Elxan Əliyev və digər təqsirləndirilən şəxslər tərəfindən xüsusi proqram və digər vasitələrdən istifadə olunmaqla Rauf Həbibovun bəzi Quba rayon sakinlərinin qanunsuz hərəkətləri barədə söylədiyi cümlələr ümumi kontekstdən çıxarılaraq Quba rayon sakinlərinin qəzəb və hiddətinə səbəb ola biləcək məzmununda hazırlanıb internetdə yerləşdirilib. Həmin internetdə yerləşdirilmiş videoda olan davamlı çağırılışlardan məlumatlanan şəxslər 1 martda ictimai qaydanı pozan hərəkətlərdə fəal iştirak etmiş, polis əməkdaşlarının dağılışmaq barədə qanuni tələblərinə əməl etməyərək onlara qarşı zor tətbiq etmiş, Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin, dövlət müəssisə, idarə və təşkilatlarının normal fəaliyyətini pozmuş, dövlət və fiziki şəxslərə məxsus olan əmlakları ümumi təhlükəli üsullarla yandırmaq və bərk küt predmetlərlə sındırmaqla qəsdən məhv edib zədələmişdirlər.

Göründüyü kimi hüquqlarını müdafiə etdiyimiz şəxs - Elxan Əliyev barəsində olan cinayət işinə məhkəmədə baxılan zaman artıq digər məhkəmə hökmlərində onun əməlinə hüquqi qiymət verilmiş, o, hadisələrin təşkilatçısı kimi göstərilmişdir. Həmin məhkəmələrdə müdafiə etdiyimiz şəxs heç şahid qismində belə dəvət olunub dindirilməmişdir. Bundan sonra üç məhkəmə hökmü ilə əməllərinə “qiymət” verilən şəxsin hüquqlarının müdafiə olunmasında çətinliklər yaranmışdır. Belə ki, həmin hökmlər artıq preyudisiyalıq qüvvəsini almışdır və məhkəmə üçün məcburi idi. Belə olan halda məhkəmənin şəxs barəsində ittiham hökmünün çıxarmaması demək olar ki, mümkünsüz olardı. Məhkəmələr belə işlərə baxarkən daha çox diqqətli olmalıdırlar. Ya belə işlər istintaqda ayrılmalı, məhkəmə istintaqı birlikdə aparılmalıdır, ya da məhkəmələr öz hökmlərində yalnız məhkəmə istintaqında təqsirləndirilən şəxs kimi cəlb olunmuş şəxslərin əməllərinə hüquqi qiymət verməlidirlər.

Ümid edirəm ki, davam edən məhkəmə-hüquq islahatları nəticəsində qəbul edilən normativ aktlar və toxunduğum problemlərin müsbət həlli istiqamətində aparılan islahatlar, ibtidai istintaq orqanları və məhkəmələrin fəaliyyətlərinin daha da təkmilləşdirilməsi nəticəsində yuxarıda sadalanan nöqsanlar aradan qaldırılacaq. Bununla da vəkillər tərəfindən təqsirləndirilən şəxslərin hüquqlarının daha da yüksək keyfiyyətdə müdafiə olunması üçün şərait yaradılacaqdır.